

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 2648/2019
19.09.2019. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Браниславе Апостоловић, председника већа, Бранислава Босиљковића и Бисерке Живановић, чланова већа, у парници тужиље АА из ..., чији је пуномоћник Ненад Минић адвокат из ..., против туженог ББ из ..., чије пуномоћник Дејан Укропина адвокат из ..., ради измене одлуке о вршењу родитељског права, одлучујући о ревизији тужиље изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж2 289/18 од 21.02.2019. године, у седници већа одржаној дана 19.09.2019. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужиље изјављена против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж2 289/18 од 21.02.2019. године.

Образложење

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж2 289/18 од 21.02.2019. године, ставом првим изреке, усвојена је жалба тужиље и укинута пресуда Основног суда у Новом Саду П2 319/17 од 27.02.2018. године. Ставом другим изреке, одбијен је тужбени захтев којим је тужиља тражила да се утврди да ће самостално вршити родитељско право над малолетном ВВ, рођеном ...2003. године у ..., и да се обавеже тужени да плаћа за издржавање малолетне ВВ 10.000,00 динара месечно почев од дана доношења пресуде па док за то постоје законски услови, а све доспеле рате одједном са законском затезном каматом рачунајући од сваког 10-тог у месецу за претходни месец до коначне исплате. Ставом трећим изреке, одлучено је да свака странка сноси своје трошкове целокупног поступка.

Против наведене другостепене пресуде тужиља је благовремено изјавила ревизију због битних повреда одредаба парничног поступка, погрешно утврђеног чињеничног стања, погрешне примене материјалног права и повреде права на правично суђење зајемченог одредбом члана 32. Устава Републике Србије и члана 6. Европске конвенције о заштити основних људских права и слобода.

Одлучујући о изјављеној ревизији, на основу члана 408. Закона о парничном поступку (ЗПП), Врховни касациони суд је нашао да ревизија тужиље није основана.

У спроведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП на коју Врховни касациони суд пази по службеној дужности. Ревизијом се посебно не указује на друге битне повреде одредаба парничног поступка из става 2. означене одредбе, које су у члану 407. став 1. тачка 2. ЗПП предвиђене као разлог за овај ванредни правни лек. Нису основани ревизијски наводи о битној повреди одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. у вези члана 8. ЗПП, учињеној у поступку пред другостепеним судом. Ови наводи засновани су на ставу ревидента да стручно мишљење органа старатељства и налаз и мишљење вештака немају идентичну доказну снагу, односно да је налаз вештака меродавнији доказ због чега је другостепени суд, ценећи изведене доказе, неоправдано дао предност стручном мишљењу органа старатељства. Одредбом члана 8. ЗПП, која се у поступцима у вези са породичним односима примењује на основу члана 202. Породичног закона, јер тим законом није другачије одређено, уређено је начело слободне оцене доказа. У процесно правном систему којим влада ово начело закон не одређује ранг по којем би доказно средство једне врсте увек имало већу снагу него средство друге врсте. Слободна оцена доказа значи вредновање доказа на основу којег суд „по свом уверењу, на основу савесне и брижљиве оцене сваког доказа засебно и свих доказа као целине“, те на основу резултата целокупног поступка, одлучује које ће чињенице узети као доказане. Због тога се налаз и мишљење вештака у овом поступку не може сматрати доказним средством веће доказне снаге од стручног мишљења органа старатељства које је прибављено у извршењу дужности суда предвиђене чланом 270. Породичног закона. У конкретном случају, другостепени суд је ценио оба доказна средства и своју оцену тих доказа образложио, а разлоге за такву оцену наведене у образложењу другостепене пресуде прихвата и ревизијски суд.

Према утврђеном чињеничном стању, правноснажном пресудом Општинског суда у Новом Саду П 6454/08 од 18.12.2008. године малолетна ВВ, рођена ...2003. године, поверена је на самостално вршење родитељског права туженом и уређен начин одржавања личних односа детета и тужиље – сваке суботе од 14,00 до 19,00 сати. Тужилја је одбијала да добровољно изврши судску пресуду и дете преда туженом, и опструисала је поступак извршења правоснажне пресуде. Дете је предала туженом тек када је против ње био поднет оптужни предлог и покренут кривични поступак у којем је оглашена кривом за извршено кривично дело одузимање малолетног детета. Тужилја је већ 16.09.2009. године поднела тужбу за измену одлуке о вршењу родитељског права. Поступак по тој тужби окончан је правоснажном пресудом о одбијању тужбеног захтева. У првих месец дана након предаје детета, лични односи са тужиљом одвијали су се у складу са правоснажном судском одлуком. Тужени, због потребе и жеље детета да чешће виђа мајку, иницирао је поступак пред органом старатељства у којем су странке постигле усмени споразум којим је продужено време које ће дете проводити са мајком – сваког викенда од петка у 19,00 до суботе у 19,00 сати. Овакав начин одржавања личних односа функционисао је дуже време, да би тужени током 2014. године поново иницирао поступак пред органом старатељства јер тужилја у периоду од месец дана није долазила по дете. Странке су 20.02.2014.

године пред тим органом постигле нови споразум да дете борави код тужиље од суботе у 19,00 сати до недеље у 19,00 сати. Тужиља је са дететом на такав начин одржавала личне односе до септембра 2014. године (у том месецу подноси нову тужбу за измену одлуке о вршењу родитељског права) када је дете, жалећи се на тужиљу да је пресеће и да на њу врши притисак, затражила од туженог да је води у школу и сачекује после наставе. Због тога је тужени поново иницирао поступак пред органом старатељства у којем се дете изјаснило да би мајку желело да виђа у складу са одлуком суда и да не жели да преспава код ње.

По стручном мишљењу органа старатељства, тужени није онемогућавао одржавање личних односа детета и тужиље (на тој чињеници тужиља заснива захтев за измену одлуке о вршењу родитељског права), већ је напротив подстицао дете да виђа мајку, иницирао постизање интерног договора странака пред органом старатељства око продужења времена које ће дете проводити са туженом, управо руководећи се потребама и жељама детета. Због тога је мишљење органа старатељства да тужени адекватно функционише као родитељ и да дете нема примедби на однос са њим и његовим родитељима, тако да нема места измени одлуке о вршењу родитељског права.

По мишљењу вештака, обе странке имају глобално очуване родитељске подобности, али показују и ограничења на плану превазилажења међусобних сукоба и успостављању међуродитељске сарадње. С тим у вези, код њих доминира искључивост, острашћеност и тенденције ка обезвређивању улоге другог родитеља, као и огорчена борба за наклоност детета. Континуирана изложеност сукобу родитеља утицала је да се код детета развије конфликт лојалности и извесне манипулативне стратегије у циљу остварења сопствених потреба и избегавања појединих захтева родитеља. Дете исказује емоционалну приврженост у односу на оба родитеља, уз извесно преферирање односа са оцем, али и уз изричито неприхватање његове ванбрачне заједнице и очеве ванбрачне партнерке, што могуће произилази из потребе да одржи лојалност према мајци али и да задржи постојећи статус у могућој релацији са оцем. Вештаци су, на основу чињенице да је дете са оцем извесно време живело код његових родитеља а затим са очевом ванбрачном партнерком, предност дали мајци као родитељу који ће самостално вршити родитељско право зато што би са тужиљом живела стално у истом амбијенту, јер код мајке нема промене партнера који би био укључен у заједничко домаћинство.

Дете није желело да се изјасни са којим од родитеља би живело. Таква њена изјава, по мишљењу присутног психолога, представља аутентичну жељу јер се дете налази у конфликту лојалности, а уколико код ње и постоје неки притисци они не долазе споља, већ представљају унутрашње притиске и блокаде које су присутне увек у ситуацијама хронично проблематичних односа родитеља. У време када је узето мишљење детета већ је била престала тужиочева ванбрачна заједница и дете је поново живело са његовим родитељима, са којима има снажан емотивни однос и у којој заједници се осећа вољеном и прихваћеном.

Тужила је незапослена и пријављена је код Националне службе запошљавања. Издржава се од повремених радова на ... и на тај начин месечно може да заради око 16.000,00 динара. Станује у ..., у кући на којој је сувласница са братом и у заједничком домаћинству са сином из претходног брака који је студент завршне године ... факултета. Од имовине поседује још само окућницу на којој гаји башту за сопствене потребе. Тужени је ... и на тај начин остварује месечну зараду од око 40.000,00 динара. Нема имовине ни других извора прихода.

На основу изложеног чињеничног стања другостепени суд је, по укидању првостепене пресуде, о тужбеном захтеву одлучио правилном применом материјалног права.

Према члану 77. став 3. Породичног закона, суд доноси одлуку да ће један родитељ самостално вршити родитељско право, када родитељи не воде заједнички живот, а нису закључили споразум о вршењу родитељског права. Правоснажна судска одлука о вршењу родитељског права може се изменити ако су се у међувремену промениле околностима на којима је заснована претходна одлука и ако је то у најбољем интересу детета, у смислу чланова 6. и 266. став 1. Породичног закона.

У конкретном случају, нема промењених околности које би оправдавале измену одлуке о туженом као оцу који самостално врши родитељско право, нити то оправдава најбољи интерес детета. Малолетна ВВ већ дуги низ година живи са туженим и његовим родитељима, у домаћинству у којем се осећа вољеном, прихваћеном, заштићеном и сигурном. Тужилац има очувану родитељску способност и улогу родитеља је до сада вршио на адекватан начин. Једина околност која је заједницу са дететом чинила дисфункционалном била је његова ванбрачна заједница, коју дете није прихватило и испољавало је отпор према очевој ванбрачној партнерци. Ова ванбрачна заједница је сада престала, а измештање детета из садашњег породичног окружења не би било у њеном најбољем интересу. Ово нарочито у ситуацији када дете које је навршило 15 година живота и које може само да одлучи са којим од родитеља ће живети (члан 60. став 4. Породичног закона), не може да се изјасни са којим од родитеља би желело да живи.

Имајући изложено у виду, по налажењу Врховног касационог суда, неосновано се изјављеном ревизијом оспорава утврђено чињенично стање и правилност примењеног материјалног права. Утврђено чињенично стање тужила оспорава наводима о погрешној примени процесног правила о оцени изведених доказа, инсистирајући на ставу да је требало прихватити налаз и мишљење вештака као меродавнији доказ у овој врсти спора од стручног мишљења органа старатељства. Овакви наводи тужиле нису прихватљиви, не само зато што из већ наведених разлога није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. у вези члана 8. ЗПП, већ и зато што је у налазу и мишљењу вештака тужиле дата предност зато што није била у ванбрачној заједници, за разлику од туженог чију ванбрачну партнерку дете није у потпуности прихватило.

Међутим, након обављеног вештачења, ванбрачна заједница туженог је престала, па је тако престао једини разлог због којег су вештаци били мишљења да би тужиља требало да самостално врши родитељско право. У ситуацији када је и вештачењем утврђено да су родитељске способности странака, и поред изузетно конфликтног међусобног односа и борбе око родитељског права, глобално очуване и да у овом поступку нису утврђене околности које би потврдиле да је најбољи интерес детета да родитељско право самостално врши тужиља, нису основани ни наводи ревизије о погрешној примени материјалног права.

О трошковима поступка одлучено је правилном применом чланова 207. Породичног закона.

Из наведених разлога, на основу члана 414. став 1. ЗПП, одлучено је као у изреци.

**Председник већа - судија
Бранислава Апостоловић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић